

ఉపోదాతము.

—వివేచన—

శ్రీమాన్ గంధం సృసింహాచార్యకవి విగచితమగు “శ్రీమాధవ” శతకము నామూలాగ్రము చూచితిని. ఆనందించితిని. ప్రమదావనమున పుల్లెచెట్లెక్కుగ్రామమున నున్న కొలంగిని చూపజకు మఱిత సౌఖ్యదాయక మగునట్లే యంతవలె కా. ధమున నెన్ని శతకరాజములున్న నివి మఱల నేటికనరాదు. వివిధ సుఖాసన ద్రవ్యములు చేర్చి పెట్టియనుంచి, లోకమునఁదిరుగు పర్వతములై సౌఖ్యావహములగు చిత్రవిచిత్ర, భిన్నభిన్న విషయప్రదర్శనములు గలిగి, శత్రుపటికలెంతయు ముద్దులు మూటపట్టుచుండున. పరిమాణమా కొంచెము. విషయములూ యశేకములు. నీరులా ముప్పదప్పలు. శతకగ్రంథములు సౌఖ్యలక్ష్మికి విశువరాని యనగాలంకారములే.

మాధవశతకము హాసితన యిలవేలుపును నేవించి శ్రీతత్త్వస్మరఁ
 జయ్యెను. శ్రీనినులలితమై నాతికతినమై భారాశమై వెలయుచున్నది. కొన్ని
 సందర్భములలో భావము నందముగఁ బ్రోచిచేసెను. ఇతని కవితాలత సుమన
 స్సమితిచే సంభావనీయులు కాదగియున్నది. ఇంటిపేర కృత్తిక ర్తగారి
 (యింటిపేరే యితని) యశస్వీరభమును దెసల నింపగలదు. ఈ కవి యింక
 నిట్టి గ్రంథములు బ్రాసీ, యాంధ్రభాషానీప చేయుఁ గాతమని నాయభి
 ప్రాయము.

ఇట్లు,

కవిసింహ జీ. రాజశేఖరం.

యోగ్యతాప్రథము.

శ్రీకి.

శ్రీహయవదనప్రసీద.

శ్రీకృష్ణ బోధి|| ప|| మహాదేశిశి కాదానసోఽమరి.

నైజాం యిలా కా బటప్రదోలు సంధానాధిశ్యుల పోష్యవ్యవహారా
చేరిన ఈ శ్రీరాజ్ గంధం వే. కట సుస్థి హార్యలవారు రచించిన
ఈ మాధవశతకమును సంపూర్ణముగా ఈ కవివగుల ముఖపన్నువల్ల విని
సంతోషించితిని. ఈ గ్రంథమున గుర్తాపితములు మిక్కిలి స్వభావోక్తిలంకా
రములను తేటబరచుచు సుసముగా నున్నవి. కవిది ప్రథమగ్రంథరత్నముగా

నున్నది. ఇంక ననేక గ్రంథములను రచించుటకు శక్తిగలవారై యున్నారు. స్వల్పకాలములోనే వీరు ఆనేక గ్రంథములను రచించి మహాకవిత్వరులనే చేరును సంపాదించుకొనునట్లు శ్రమింపఁగోవులు వీరికి వాక్కుకని అనుగ్రహించి వీరిని కటాక్షించవలయునని శ్రమింపఁగోవులను నేను ప్రార్థించుచున్నాను. పాఠకులందరు వీరి ప్రథమ గ్రంథరత్నమగు ఈమధవశతకమును సంపూర్ణముగా చదివి తమ మిత్రవర్తమానకుకూడ ఇందులోని నీతివాక్యములను విశదపరచగలరని నమ్మినాడను.

హా|| శ్రీనివాసదేశికాచార్యులు,

ది 15-4-31.

ఆస్థాన విద్వాంసులు,

చనపురి - గద్వాల.

శ్రీ

మాధవశతకము.

ఉ. శ్రీరమణీమణిక్ హృదయ నీమ వసింపగఁజేసి ప్రేమ రై
 వారగ నర్చగర్భముగ భాషిలుచున్ సకలార్థ తత్వముల్
 భూరి కృపాంతరాశ్రమన బోధన నేయుచు భక్తకోటి క
 వ్యారిగ పొఖ్యమిచ్చు నీ భక్తి దలంచెద నెట్టి మాధవా ! 1
 చ. చదువఁగ లేదు కాస్త్రముల సర్వజనారికి మెప్పుగూర్చ నా
 పదములయందు భావమునఁ బ్రజయలే దినుమంతగాని నా
 కొదవిన భక్తిచే నెటులనో కలేకంబును వ్రాయఁ బూనితిన్
 ముదమున నాకుఁ దోడ్పడి యమోఘ పటుత్వము నిమ్మ మాధవా ! 2

ఉ. వ్రాసినయంతనే మొదలు వాదము ప్రారంభమయ్యి యుక్తిబాహిరముగా ప్రతిపాదించి తమ దుష్కృతనంబున కొంతగా నుపసాహించుట జేయఁజూచెదరు పాపుల కొందఱు ; బాగో, మోసానీ కొందఱు వ్రాసినవాడ నమఁ గుదగఁ జేయవలెనని మహానా ! 3

ఉ. బంతియు యాభిమానముననే యుద్ధింపఁచి నగుంటి, నా కింతటిలాన నేపయు నొక ముక్తి క్తి జనించునంతనే వింతగ వ్రావమార్ వొట్టమె పనుజేలు నుంబునందు ; నే వంతలకింక భీతిఁ పొందకకృపక ను బోవు మాధ 4

ఉ. అంతయుగ విప్రమేల్కొనిన బాధగ నెన్నియొ దుష్టకార్యముల బరపుచు నందుగ నని యొక పాత్ర మనంబన నెంచకెట్ల సంపదలుమునకె పోఖ్యమని, జాయ నుతాదులె మోక్షమంచు నే మరుచు భగిమిందుగ నని యణుబూత్రము నెందులె నిన్ను మాధనా 5

చ పరులకు మేలుగల్గఁ జెఱుపఁ దలపెట్టుచు దుష్టబుద్ధితో
నిరతయు నిద్రబోక తమ చేయనఁ గీడుచు గల్గజేయు నా
పరమ దురాచార్య లీధర సెబాధరి మెప్పును గాంతుగి గాక, నె
క్కరణిచి నైన వారలకుఁ గప్పము తప్ప నె క్కుందు మాధవా ! 6

ఉ. రూపములేక నీవు బహు రూపములకొ గ్గయుంటి భక్తసం
తాపముఁ బూర్వము నువు యుగాదము దీని కె ల గలేక, మా
పాపములకొ దలంపక పాపము గ నుఁ బట్టించుచు వే
యొపికలేక నన్నియును నోపికతో గ్రహించు మాధవా ! 7

చ. తొలి భవమందుఁ దా నుకృత దుష్కృత మేదియొనన్పితో యటల్
ఫలము లభించుగాని యది పాయునె దీని నెఱుంగలేక నీ
చులు నినుఁ దిట్టించుదుగి మధుసూదనుడొ యల రానుచుండఁ జే
ఫలమును బొందె ? మానిజనపద్యడు నయ్యను నాడు మాధవా ! 8

చ. తలఁపఁగ బంధు మిత్రుడవు తల్లియు దండ్రీయు నీవకావె, నిక-
దలఁపఁగ లేక నెల్లప్పుడు దారసుతాదులు బంధుమిత్రులుకా-
ఫలమును గూర్తరంచు నెడతాయక మోహముఁ జెందియుండి, యా-
ఫలముచు గాంచి యేడ్చురది పొయునె యప్పుడు నేడ్య మాధవా ! 9

ఉ. కష్టముఁ జేయువారలకు గాక ఫలంబది కల్గబోవునే
రుష్టిఁ భోజనంబుగొని తూగుటుయాలలఁ బవ్వళించి తా-
రిష్టముతోఁగ నొక్కక్షణ మేనియు నిన్నుఁ దలంపకుండి బల్-
గవ్వములొందుచేర వెతలకా దయమాన్పు మటంద్రు మాధవా ! 10

చ. కొడుకులఁ గాంచుచు నుండగ నేటికి నూర్చుగుండియుకా-
బడయగదా పొట్లఁగని కంటిలచే ధ్వజరాష్ట్రదపు, మేక-
విడిచెనుగాదె, దుష్టుల వివేక విమూరులకన్న పూలకా-
కిడుకొక యన్నచాలు యొనగూడును సోభ్యములన్ని మాధవా ! 11

- ఉ. గౌరవమబ్బునట్టి ఘనకార్యము లెప్పుడు నేయగావలెకా
 నూరులు మెచ్చునట్లు బలుసొంపుగ విదైల బొందగావలెకా
 భూరి దర్శిదదుఃఖమది సోవుటకై మది భక్తిగల్గి వె
 సారక నిన్నుగొల్ప నిక పొఖ్యముగల్గెద వెగ మాధవా ! 12
- ఉ. కూటికిగుడ్డకై పరులనొంపలఁ గూల్చుచుఁ గూటసాక్ష్యముల్
 పెటముగాను బిల్గుచు నవారిత్తన్నేహము జూపుచుకా మహా
 బూటకముల్ వచించి కడుమోసముఁజేసెడి వంచగాండు) యే
 సాటికినైన దుఃఖవడి సారకమొందర వెగమాధవా ! 13
- చ. కులము తరింపఁ జేయగల కూగురు చాలద యొక్కతైన పో
 కులటలు వేవు రేల వెలఁ గుందుటకేకద నీతవంటి న
 న్నెల్ల యొక రుక్కన తను మిట్టినియింటికి పుట్టినట్టికికా
 భవము లభింపఁజేయు; మరి బొయనుగాద యభులు మాధవా ! 14

చ. కలియుగమందు నిశ్చలతఁగాంచి మనఁజేడ ధ్యాననిపలక

గలిగి క్షణంబుగాని నిను గర్వములేక ధీమచివంతజే

ఫలము లభింప జేయుదని పలుకుదు రార్యులు ; యింతకే నినుక
దలచెడు బుద్ధిపుట్టదిక ధన్యతఁ గాంచుటయెట్లొ మాధవా !

15

చ. ప్రతిదిన మెందఱో భువికి వచ్చుచునుండుట పోవుచుండుటల్
కురుకము దుఃఖముకొ మరియు ఘోరణం బొకచోటనుండుటల్
ప్రతినిమిషంబు గాంచుచును, బాపుక ! యేటికొ మూఢమానవుల్
మతిచెడి మోసపోయి వెలలకొబడి యేడ్చు గాఢ మాధవా !

16

ఉ. దానములందు శ్రేష్ఠమగు దానము విద్యయటంచు గొందఱుకొ
పూనికఁగల్గి తామధియముకొ శరణార్థులకిచ్చుటే మహా
దానమటంచుఁ గొందఱును తర్కము నేయుచునుండు గాని, నే
దానములందు గొప్పది నిదానమటంచు దలంతు మాధవా !

17

చ. సదునవియెంతయుండినను సజ్జనగోష్ఠియై లేకయున్న నా
 దనువు నిరకంబు మన సజ్జనగోష్ఠియై లేకయున్న మీల్
 పదవి లభింపఁబోదు తనపాండితి వశ్యైకురారు స్వహితుల్
 వదలుదు రిట్టివర్తికిఁ బాల్పవశేల నగుండు మాధవా !

18

ఉ. జానెనుపొట్టకై పరుల సన్నిధిజేరికగు బు హినతక
 బూని మహానుభావుడవు భూపతి హర్యుడవంచు లిగ్గింక
 గాని, యుల్లేము నుంత గనికాముఁజూపకు స్వహితులకై
 గాని యుల్లేనీగంబనుచుఁ బొంగుదు రల్పు లవేము మాధవా !

19

చ. పతివటుగట్టిపెట్టి తనప్రస్థానం బాటుచు నోరుజేసి, సం
 తతములు పోరుచుకా బతి కనాదరణఁబను జూపుచుండి, యే
 హితవును లెక్కఁబెట్టక నొకించుక పాపమునెంచుచుట్టిదు
 ర్గతిని సృజించి మాకు నవమానము గూర్చుచు వల మాధవా !

20

- చ. పరమకృపాభిముద్ర ! మునివందిత ! కారణరూపధారి ! శే
నిరతము నిన్ను శేమరక సమ్మది సెంచుచునున్న గాని నా
దురిత మనేమొకాని యొకతారిఁ గనఁబడవేలనో మహా
ఫలదుఁడవన్న పేర్వడయవా ! తగునా ! యిది నీకు ? మాధవా ! 21
- ఉ. ఉల్లమునందు నక్కటిక మానక పుత్తనిఁ బెక్కుభంగులకా
దల్లడిలంగఁజేయ మది ధైర్యము దగ్గక నిన్ను నొల్పగా
నల్లన స్తంభమం దుదయకుంది రయంబున హేమకశ్యపుకా
ద్రాక్షగఁజేసి భక్తునికిఁ బ్రితి పరంబులనీచె మాధవా ! 22
- ఉ. పాండవులెల్లరకా పనికిఁబంపియుఁ దృప్తిపహితబోక బల్
దుండగ మొప్పు పారలను లొంగఁజేయుగ సెంచిగాడె వా
నొందువిధమునకా జెరుపునొందెను నాడు సురయోధనుఁడు; యె
క్కండు మఱొక్కటిక జెలుపగా నసమర్థుఁడుగాడె మాధవా ! 23

ఉ. భూరిక్ష్మపామయుండవయి భుక్తికిఁ గొంతయొసంగితివు, నే
గోరను భోగభాగ్యముల గుందుచునుంటి మనోవ్యధకై గడుకై
వారిజనాధి ! నీచునొకపంకజముల్ నెఱసమ్మినాడ నకై
గారియలెట్టి కింక గనికారముఁ జూపుచు ! తేగ మాధవా !

24

చ. కలికిగుచద్యయలలుగని కామవికారముచేత నప్యదే
ఋతితమగా మనంబటుల బట్టి తినుకై గతులగుచుండ నా
చెలిదరిఁజేర సామాసము జేయుచు నాపయి నేమిగాంచునో
తెలియదు జ్ఞానియైన నికడేనికి జ్ఞానముకాల్చి మాధవా !

25

చ. పరసకులెల్లఁ దల్లులుగ భావమానకై దలపోసి, పూజ్యా శే
తదన మెలంగినో యటుల వర్తిల మేలగుఁగాని, శనివో
పరమదురాత్ముఁడైన దశవక్త్రునిదుర్గతి పట్టకుండునే
వరుసగ బంధమిత్తులును మంత్రలగుండనె చాన మాధవా !

26

చ. మలసానిజానినకా వినుగుకొంచు రయంబునఁగోపవలసి; నీ
 కులువ దురాత్మయంచు బహుదూమణినేయంచు నెట్టివీరలకా
 వెలచెలిఁగూడి నానిపయి వేరిమఱి కంశితమంచు నెఱువ వా
 గల గతియెట్టిదో సేరుగరాదుగవా యటఁజెన మాధవా ! 27

చ. అధిపులతోకి మంలనములాడట యెప్పుడు చేయుగాదు; మ
 మృధిఁచు శేరదీనురని యకట సర్వమునొప్పుగింపఁ ద
 ట్టిధిచెడినపు తాననుభవింపకనీయ నె యాఫలంబు; న
 ద్విధుల మెలంగినకా బుధులు వేరిమ పహింతురుగాదె మాధవా ! 28

చ. ఎన్నగరాని ద్రక్షమను మోచ్చగుభక్తి వ్యయంబుఁజేసి తా
 గ్రన్ననగోపురంబులను గానుకలుకా దగఁగూర్చిట్టి గో
 పన్నకు మేలుగూర్చితి వభాగ్యుడ నేనెటు మెప్పుఁగూర్చు; యా
 పన్నుల బోధించువాడవని పూర్వఁజేసితి నిన్ను మాధవా ! 29

- చ. ఒకపది భార్యతోకలవా మొక్కడ విడ్డలగోదనలు ; వే
 రొక్కదాస నవ్వ నాండ్ర పరుషోక్తులు ; కూటికిలేని చింత యిం
 కొక్కపరి ; యిట్లు చిత్తిమన కూడటలేక తపించుచుండు ; నీ
 వికారమునింపకున్న పృథివికా మనవాఁడు బోల్చివు మాధవా ! 30
- ఉ. ఎయ్యొడవోరివేడివ నొకించుక లాభము గల్గునేకటా !
 నెయ్యముఁ జూపువారలు గణింపఁ గుర్తిలటఁచు నెంచి యా
 తియ్యదనంపుమాటలఁ బ్రసన్ని వహించియు నూరికుండుగొ
 నయ్యయొ దానియ దు యదార్థము న చదుగాఁడ మాధవా ! 31
- చ. నిరతము నిన్ను నేమరక నెమ్మదిసంస్తుతి జేయుచుండినట్
 గదలా దలిర్పవేల ; యొకనాటికి నైనను గాఢవంచు నే
 మురియుచునుంటిగాని యిటు మూడునటంచెలుగంగ నైతిగా
 నరయఁగ నోసకారులకె యబ్బును పొల్చుము గాఢ మాధవా ! 32

చ. మానుబాలు జీవితాంతమున ముక్కువ నెందున నుండురో యటలుల్
దచవును బానిసంత భువి దప్పుక బుట్టక నొనటందుగ్గా
మునినుత ! యిట్టికోరికల బుట్టగనీక యుహర్నికంబు నిజ్
వినుతిని నేయు భాగ్యమును వేగరుణింపగ రాదె మాధవా !

33

ఉ. కోరిని గారికివు కడుంగూర్చు వయాచితలాభ మెప్పు నిజ్
గోరిభజించుచారిపయి గూరిమి బాసవదేమొకాని వే
సారక నిన్ను నెమ్మదిని సంస్కరితీన పొందవారనిజ్
ధగోరవసంబులకొనిమి కుందగ వేమొదె నాడు మాధవా !

34

చ. చదువరియైన కాస్త్రముల సారము జగఃగ్రహించియున్న దా
సదమలగితికాలియును ఛాందసవృత్తిని బూని లోక్పిత
విధము నెఱుంగకున్న పవిత్రనిరీతిగ జూతురింతెకుజ్
నూడుట లిభించినట్టిను నోము ఫలంబదిగాదె మాధవా !

35

ఉ. నీదజనాభి కాపద లభించినఁ బయ్యది చొడదెఁ నా
 వేదన ద్రవ్యవంతులకు బెదదిగా గనుపింపబోదు వా
 శనాక కష్టమొందిన నదే ప్రళయంబును జేతుకలెకుక
 మేదిని ద్రవ్యవంతుఁడెనుమి యధికుండును భోగి మాధవా !

36

ఉ. కాలముగానినాడు సధికంబగు కష్టమునొందు వేళ ను
 ట్టాలు సమీపబంధువులు దగ్గఱిపాయము జేయబోరుగా
 క్రిలనామణి ప్రియులుచే పెరుగొందెకువేళ నందఱుక
 వారి సమస్త ద్రవ్యమును నిస్సముజేతురుగాదె మాధవా !

37

ఉ. కట్టదశేనినాడు మనగర్వము విద్యయు లాభమివ్వదే
 పట్టుననెనాని సిఁపట్టుగ నిల్వగబోదు ; యేరుచే
 పట్టురగారపింపరు ; కృపామయ నీదయయున్న జాలు నా
 కట్టిసహాయముక వల దభీప్సితముక దగసిగ్గు మాధవా

38

ఉ. కాలము బాలనప్యదొక కవచము గల్గిన దానివెంటనే
చాలగ జిత్తులే కలుగు సర్వము నాశనమాను, బంధపుల్
మేలునుజేయఁబోరు ధనలేమియు గల్గునగాన నింక న
న్నేలు మహాత్ముడీవెయని యెంచితి కావవె వేగ మాధవా !

39

చ. కరయుగమున్ ముగిడ్చి కలకాలము కన్నులసంజ్ఞతోడనే
పరమవినముద్రిడై నిలిచి బాగుగ కార్యము లెల్లవేళలన్
జరుపుచునున్నగాని యొకసారియు మెప్పుడు గాంచబోరు, వి
ట్టుగుచునుందని, నేవ కడుహైన్యముగాడె తలఁప మాధవా !

40

ఉ. బాలుడునై పరాధవము బాపుకొనంగ మనిన్ దలంచు, చు
ట్టాలను వీడి తల్లిదాస డాముగఁబోయి సమ స్త నీకులన్
బానిగఁగొంచి నిన్ భృవుడు సంస్కరితేసి తప్పకజేదొనో
బాలుడునై నేమి : నిరర్థ క్రియ కావలె నీకు మాధవా !

41

ఉ. ఒక్కరు రాముడంచును, మరొక్కరు మాపతియంచు నెచ్చి, యిం
కొక్కరు కాలినొప్పయని యుల్లమునం భజియించుచుందు రొ
కొక్కరి కొక్కరూపునను నుద్భవమందుచుఁ గోక్కెదీర్తు నీ
వక్కటికెంబు బూన విదివ్యాయమె ? భక్తుడఁగా నె మాధవా ! 42

ఉ. ఆపదలందుఁజెక్క జగమంతియుఁ జీకటిగా నెదోను బల్
దాపము పొచ్చు శ్రొక్కరు రారుసహాయముఁ జేయసెంచి, రెం
లో పరితాపముల్ గలుగు నొక్కక్షణంబు యుగంబైతూను, నీ
పొప్పును గోరినాడ నను వంతల నోర్చియతుమయ్య మాధవా ! 43

ఉ. సారమదప్పె రోపధుల సత్యము మందునకైనలేదు, యె
వ్వారలుకాని సత్యమును బల్కిన గౌరవమితలేదుగా
పూరులటన్న మండిపడి వాదము జేయఁగఁ బూనుచుందు నీ
మారుపుఁ జూచియుక్ మిగుల మత్తిలియుంటివో నీవు మాధవా ! 44

- ఉ. ఆశ్రమధర్మముల్ మొదటి కన్నినశించెను నొక్కడున్నచో
 నశువులకొ విడంగబరె నయ్యయొ యొకలికాలమందు నీ
 చాశ్రయమే ఫలప్రదమునయ్యెను నెంతటివారికైన నీ
 యాశ్రయమే శరణ్యమింక నాదటఁ బోగివకె చేక మాధవా ! 45
- చ. ధనముగలట్టివా డెప్పుడు దానిని రక్షణ సేయఁబూని తా
 ననయము పొఖ్యముకొవిడిచి యక్కట ! లెప్పుడు లేమిసేకునో
 యని భయమొంది కాలమును పర్వరముగా జ్యయపెట్టుగాననో
 మునినుత ! నికొడలంచు గుణముకొ నుఖమునయిరియ్యి మాధవా ! 46
- ఉ. దానముఁ జేయనట్టి ధనభాగ్యములుకొ, క్షుణ్ణిలేనిపాట, సం
 తానములేని మానవుడు, ధన్యులఁ గాంచని జీవనంబు, నీ
 భాగ్యములేని నోరు, పరదాభ్యముఁజేసెడు నానిహైన్య మెం
 లేని ఖచ్చిద్రదంతె, వెలిప్సెనునె నీకృపలేక మాధవా ! 47

ఉ. తప్పుగలట్టివారు తమతప్పులకెల్ల గ్రహించి నీచులై
యొప్పుకొనంగబోలరు, మరొక్కరుజేసిన న్యాయము
నొప్పుకొనేను రిట్టికెనులో ధర దంచకులైనదేమి? నీ
మొప్పును గాంచజాలరునుమీ! యెటుజేసినగాని మాధవా! 48

చ. ధన మధికంబుగాఁగలిగి తాఁదిన కర్తకనీక యొప్పుదుక
నొలుగుచు గవ్వతీవలవలె గుందుచు ద్రవ్యము దేహముక్తిగం
బని భగ్గిమియించుగాని క్షణమైనను నికభజియింప రిట్టియ
ల్పునికి ధనంబుఁగూర్చు నెటు బుద్ధిజనించునొ నీకు మాధవా! 49

చ. పరులెవరేని కల్లులు నిబడ్డిగఁబల్కిన మాధుడై నిజం
దెఱుగక గుగ్గిదుడైన తనకే యపకీర్తియు ముప్పుగల్గుగా
ధర నెవరెట్టి నెచ్చుమున దంభతనంబును బూసబోక నీ
పరులు నుతించుమాగ్గమున వర్తిల మొలగుగాదె మాధవా! 50

చ. అరయగ దుఃఖసంఘరితమైన ప్రపంచమునందు జేహము
 స్థిరమని యెంచబోక యెటుచేసినఁ జెలునటంచు నెంచి నీ
 పరులె భ్రమించుచుండు ననువంటి యమాముకు డొక్కలెక్కయే
 తరమె నుతింపనాకు పరదాయక ! నీచరితంబు మాధవా ! 51

ఉ. రాగములేకయే మిగుల రాగమూర్తినబూతిఁ జూపుచుకా
 శ్రీగలవారి వశ్యమున జేరఁగనెంచి యనేక భూపణాల్
 వేగ నలంకరించి తగురీతి మెలంగుచు డబ్బిలొన ను
 బోగమునేయు వేశ్యకు నధోగతికాక మరేమి మాధవా ! 52

చ. నిరసనజేసి వ్యక్తిని గణింపకఁ జొరకఁ జూచుచోట మేల్
 కొఱకుఁ బ్రయాసమొంది తెలిగొందుటకంటెను చి త్తుదియో
 నిరతము పూజలకా సలిపి నెమ్మది నిక భజయించినంత స
 ద్దర్శములు గల్గుదునె యవారితసౌఖ్యముతోడ మాధవా ! 53

- చ. ఇతరుల మెప్పుఁగాంచుటకు నెంతయు నిష్ఠను గల్గినట్లు సం
తతమును బాహ్యవేషములఁ దాల్చుచు జ్ఞానులుగా నట్టిచున్న
మృతి భజియించువారలకు, భక్తియొనఱును గాని యట్లు
మృతమగు వేషభాషలకు భద్ర మదెట్లు లభించు మాధవా ! 54
- ఉ. వేదరవంబుమాట పృథివీధృతి వీనులవిందుగా వినం
గాదగుచోటులే యరుదుగా గనుపించును ; నేడఁజూడ సం
వాదన ముఖ్యమం చిత్రభాషల నేర్తురు వేదమందు సం
పాదనలేదొ ముక్తి సులభంబుగఁ గల్గిందో ? వేగ మాధవా ! 55
- చ. సలుకులు వేయువేల బహుభాషల వేర్వినవాడ గాను, నిఁ
దలపున నంచుటొక్కటియె న్యాయపథంబని మూఢభక్తి
గొలుచుచునుంటి నెంతకును గూఁగిమిఁ జూపవలె మొ ? నీదుమ్మ
తృల్లకమునందు నన్న దయఁబొయిక్ నుంచుటె చాలు మాధవా ! 56

- చ. దరిశనమిచ్చుటో ఫలముదప్పకఁ గూర్చుటో, కాక నిట్లు నక-
 నిరసనబుద్ధి జూచుటకు నేపెరవాడనె; యేటికివు నిక-
 వరుసగఁ గొల్పుచుండినను బాపురె! కానగరావు, లాభముక-
 దొరకగనీవు, భక్తులను నొవ్వగజేయుట మేల? మాధవా! 57
- చ. అనిశము వెంటనంటి తిరుగాడెడి యాద్దురుశర్మలక పెసక-
 దునుమగలేని మానవుఁడు మారుప్రభులు జేసి యేమి? తా
 భునుడగు నెట్లు డాచికుడుగాక నిజంబగు భక్తి హాని కే
 యగువునఁగల్గు; నారకమె యబ్బును నీమృతగాదె మాధవా! 58
- ఉ. సారవిహీన సంసరణసాగరపారముఁ జేరలేక ప
 ల్మారులు మునిలేలుచు నమానుష ప్రక్షాళలట్టి నావికుం
 దేరుగలారు నీవొకడవేయని యెంచి భజించుచుంటి నక-
 జేరగఁదీసి వేగఁ దరిజేర్చవె యీవెతఁ బాపి మాధవా! 59

- ఉ. బాధను గాంచలేక యనుబా ! యెటువోయెను సీతయంచు మేక
 యోగసుచు నేడ్చుచున్ నటవి గోయచుఁ జాడఁ నెఱింగి కుగ్రిమృరన్
 వాఁడునుగుండు నిన్ గని యవశ్యము భూమిజఁ దత్తునంచు చే
 సాయము జేసి నీకృపను శయ్యనఁ గాంచడె నాడు మాధవా ! 60
- ఉ. ఆరయ సంస్కృతాంగ్రములు నక్కట యెంతయొ దవ్యనేగె నె
 వ్యారికొ నూటికొక్కరికి యాడితియున్న తమంతవారలే
 లేరని గర్వమొందెదరు ; పృథ్వి సదస్వతి నీచతాతులన్
 జేరగఁలేదె నీనిక యిసీ ! కడుఁగర్వము గాంతుగ్గి మాధవా ! 61
- ఉ. అన్నహితంబుగోరి తగదన్న పరాంగనలన్ పరింప మీ
 లన్న మహాత్ములీపనికి హాస్యము నేయరటప్ప యంచు బల్
 మన్ననతోడఁ బల్క నవమానము గూర్చి పభీషణుండు తా
 గ్రన్నన నీపెనెక్కునుచు రాసభయంబు నొసంగి శత్రువం
 చెన్నక గాతలేదె యిటులేటికి నాపయి కత్తు మాధవా ! 62

- చ. శరణాగతనే ప్రబలశక్తివున్నాను బోధించువాడవక
విరుద్ధము గలిగినాడ వచ్చితిమి నీకే పరమాయితవేని ప
ల్లరు నినుఁగొల్పి యించుకయు లాభములేక భజింపనేల ? 63
- శరణు గాంచువో తగముగాదనాదో వచియింపు మాధవా !
- ఉ. సాధములేనిదం చెప్పిని సత్యము సంపదణంబునందె ప
ల్లారులు బుద్ధిసోపు, యిదిమాముయొ కాక విచిత్రమో కదా ?
భాగము గాకయున్న దయఁబాయక సంతియు నంటవట్లు సం
సారమునందు నుంచి యనిశంబును నీకృపఁజూపు మాధవా ! 64
- ఉ. అక్కట యిట్టి భావమున కక్కటికంబును జూపశుఁడు నే
నిక్కముగ నెఱిగితిని, నేడుమొదల్ సమగ్రొల్ప జాల నిం
కొక్కటి నేడున్న ఫలమొకదనం చొక్కయాసగల్గె నా
యక్కటివచ్చున్న శమయంబున వ్యక్తముగాదె మాధవా ! 65

చ. కిరి మొలక నాలకించి తమకంటెను నానిని కాపనెంచి నే
పరికరముల్ గ్రహింపక నెవారహాయము చేడకుండనే
సరగునవచ్చి యామకరి జక్రమునకై దగ్గనేని ధక్తులకై
గరుణను గాచినాడవని గాదె తలచితి నిన్ను మాధవా !

66

ఉ. వన్నయతిక్రవాది కవి నాధులు నీప్రిపదేతిశా గదా
వన్నయు వానిఁగాంచి భవపాడితి కక్క-జముంది యెల్లగుక
సన్నుతిఁజేయ గ్రంథముల జక్కగ వ్రాసిరి గాదె లోలి నా
తన్నడుగల్గెనెదనొ యిట్టి మహర్షులకై మాధవా !

67

ఉ. హెచ్చగుఱోక్కలకై దలిపి యెంతయు నొవ్వగఁజేయఁ దండ్రి యే
మిచ్చిన నొల్లకున్న నుచు నెంతయు పీఠినిఁ జూచుగాని తా
జెచ్చెర నీడునే యటుల శీఘ్రముగా న్నివఁజూచి నాపయి
మచ్చెర మూనకయ్య కడుమన్నఁ బోవఁగదయ్య మాధవా !

68

ఉ. పెద్దతనవఁ జేసినను నేనరు విన్నుభజించినట్ల ధలం
బద్ధిర ! యొక్కఁడేయనుచు నార్యులు బల్కెగ వింటిగాన నే
మాదులమాటగట్టు కవిముఖ్యుల గ్రంథములకై బఠించి బల్
వదికవారఁ గొల్పెద నవారతక క్తియుగల్గ మాధవా !

69

ఉ. ఎన్నగరానిభక్తి నటులెవ్వరు వ్రాయని గ్రంథరాజముకై
మున్నులభించె భాగవతముకై బుధసత్తములెల్ల మెచ్చి పో
తన్నదిసామ్యసంగ కవిత్వకై ధనవాంఛను విక్రయించకై
వ న్నెయు వాసిఁగాంచె జనవంద్యుడతండె తలంప మాధవా !

70

ఉ. ఎంచగఁగుకుటంబుల కొకింతయు భావ్యపుగింజ తృప్తిగా
వించును, రత్న మొక్కటి లభించినవెంటనె కాలదన్ను నీ
వంచనచేత గౌరవమూవాయునె దానికి నులతయైనఁ గా
వించరా పెద్దఁజేసి పృథివీస్థి రాజులు వీరి మాధవా !

71

ఉ. మెచ్చి ప్రశంసఁజేసి కడుమిశ్రదటంచు దలంచి యొక్కనికొ
జెచ్చరఁ గార్యభారమును నేర్పునదీర్పఁగ నేర్పఱిచినకొ
వచ్చినలాధిమందు సగఁపాలును పెట్టిన సంగహించి, తా
విచ్చినవారిసే గుదత్తు బిచ్చము నెత్తఁజేయు మాధవా !

72

ఉ. ఒక్కకుటుంబమందు నుత్తు లొందువిధమ్మన వాదులాడినకొ
బ్రక్కననుండువా రదియె లాభమటంచు దలంచి యాజ్యపుకొ
జాక్కలు వహ్నిలో నిడినచొప్పున పోరును హేచ్చుజేతు కి
ఫక్కిని పారునేయ ధనవాంఛనుగాక మరేమి మాధవా !

73

ఉ. ఒక్కనికార్యమందు మనసొందువిధమ్మన నుంచి కార్యమం
దెక్కుడు శ్రద్ధఁబూన రిక్ నేర్పువహించియు స్వీయకార్యమం
దక్కట ! మోసమయిన పెరిపందడు, పాపమటన్న భీతిలే
దక్కుటిలాత్మలకొ శమను దాదటఁ బోవుచునె యేడ్వ మాధవా !

74

ఉ. ఎచ్చటఁ దాగికొన్న తనకెంతటి యాధకాంతయున్న నే
మిచ్చెదనున్న మిత్తి కరుణించునె యిచ్చట వీడిపోవునే
చెచ్చెతి నట్టి శ్రీహరిని జిత్తమునకై భజియింపనందుకై
హెచ్చుగ నంత్యకాలమున నేడ్చిన నేమిఫలంబు మాధవా ! 75

ఉ. పుట్టినయెల్లటివులకు భూసురుడైన మరవ్యుడైననుకై
గట్టకతప్పనే ? భువిని గీర్త్యపక్షీరులు కెందునిల్చుగా
నెట్టిమహానుభావుడును నీలి న నేదొక కారణంబుచే
వృట్టుచు చచ్చెనందు రరత ! యిదియెంతటిమాయ మాధవా ! 76

చ. నిరుపమధైర్యశాలి తననేర్పున సెంతటికష్టకార్యముకై
వరుసగఁ జేయఁబూని తనప్రాణముపైన త్యజింప భీతిలం
దఱుగఁ మె ? భీతిలో విట్టికి యెప్పుడు చచ్చెదనో యటంచెదకై
నిరతము భీతిఁజెంది జననిఁడను గాంచునుగాఁచె మాధవా ! 77

చ. జగదయ సమ సతీపులకు సక్రమ ! యొక్క విధంబుగాక నొక్క గ్రాంథి విమత్రమేదలును కమ్యేని పూర్ణము గూర్చియున్ మనొక్క గ్రాంథి దశద్రమిచ్చి కమగాఢముఁ బ్రేమదుకుంటి చేలన్
తరమె నుతింప నీమహిమ ధన్విత గాంచని నాకు మాధవా !

78

ఉ. పద్మితుఁ గల్గియుండియు వివేకము, బ్రెదలయందుభక్తి, నూపద్రశలందు లోడ్బడుట బాపుక ! యియ్యవి లేకయున్నచో విద్దియలేల ? సట్టియవి వేకులకన్నను మూఁకచిత్తుడై తద్రయముమేలు భక్తి దయద్రవ్యదు కాన్యముపట్టి మాధవా !

79

చ. సరియగు పూర్ణయమున్ గలిగి సర్వజనుల్ నుతియింప విదెలకొవరున్ గ్రహించి ద్రవ్యము సపాదముగా గడియించి శృడ్డికొబరచునుకుంబు గూర్చునెడఁ బాపపుమి త్తనిఁ బంపి యేలొన్ సరకునఁ బున్దుఁజంపెదవు పాటిజనుల్ వెతఁగుండ మాధవా !

80

ఉ. చెంతకుజేర నీరు వెతఁజెప్పిన హాస్యముఁజేయుచుందుర
వ్యంతయు వేర్చుచుఁజూప రిక్తబ్రాహ్మణ నీనిన లెక్కనీయి కే
కాంతమునందు నుంటిమని యక్కట! దర్శనమైన నీరు పూ
ణాంతముగాదె వేదతీక మన్నివిధంబులఁ జూడ మాధవా!

81

ఉ. ఆకసమెన్ను చత్రము దయాగుణమున్ గలవారె యాపులున్
దేకువ నన్నమిచ్చి వెతఁచిచ్చెడువారలె తల్లిదండ్రులున్
గాకమలొందుసౌఖ్యమొకలునె బీదకుటుంబికల్ప నీ
చే కరుణింపకున్న నికనెవ్వరు వారికిఁకున్ మాధవా!

82

ఉ. కొంచెపునులుఁజేసి యదిసొప్పగఁ నాత్మదలంచి తాము ని
ర్మించిన కార్యమెల్లఁ దగురీతి నొనర్పకయున్నఁ గర్మదులె
వంచనజేయఁ జూచెదరు, పూజలు తామిటు చెప్పకొందుర
కొంచెపునారికే తగునుకొనిము మోస మదెల్ల మాధవా!

83

చ. అవసరమున్నచేత బనులన్నియు వీడి స్వీకృతులై పుట్టె
పదలును లేయునాకఁ గడుభక్తినిఁ జూపుచు శ్రీనివాసాక్ష-
రివిరియొసంగి తార్కమది శీరినవెంటనె పల్కి-బోరు ను
మృతసరమే ప్రభావము నజ్జలకుండునె నీతి మాధవా !

84

చ. పడమరహస్యమై వెతలబాపునదై యిహలోక సౌఖ్యముకొ-
బరవడిఁగూర్చి గూపయిని స్వర్గసుఖఃబును గూర్చునట్టిదై
వరలునొ యట్టిమంత్రమది భక్తులకుఁ గృపనేయువాడై కా
గురువనఁజెల్లుఁ గాక వెడగుకొ గురువంచునెట్లు మాధవా !

85

చ. దురితమునేయుటే మిగులవోసము, దానినిఁగప్పిపుచ్చు నే
మొలుగనివానివోదె నటియించుట కెంతవత్సరగాదె యె
వ్వరుఁ గనలేదుగాయరుచు వంచననేయక నొప్పుకొంచు నీ
చరణము లాశ్రయించిన వెనకఁగనుణింపవె నీవు మాధవా !

86

చ. నిరుపమభక్తిమార్గమును నెమ్మది నిల్పుకొనంగలేక తా
మరుగుచునుండు గాళికి, ప్రయాగకు బుట్టినటుంచునెంచి యా

స్థిరమగుభక్తియే తమకుఁ జేసుకొందున దేశదేశముల్
దిరుగగనేల నెల్లెడల లేవె? మహాత్ములకిచ్చు మాధవా! 87

ఉ. పంశములందు నొక్కగుణావతుడు నేర్వరి యుండెనేని ని
స్సంశయమొప్పు మొల్లరనుఁ జక్కగ వృత్తిఁజెచ్చుగాని తా
సంశయమొదునెదనెదనము జారుటఁచును గీర్తియే ప్రభా
నాంశము గాఁదలంచి తనువైనను వీడునుగాద మాధవా! 88

చ. పనివడుచప్పుడెల్ల దయఁబాయక భద్రమనిల్పి నుపశి
క్షణమును శిష్టక్షణము గన్పఁజేయగ నుద్భవించు పం
చవియసమాఖ్యలాడు నుడులక్ష్మిట! వృత్తిమయమొ, కానిచో
గనఁగటలుంటివేల? కలికాలపు మూర్ఖును నూచి మాధవా! 89

- ఉ. చేదమాలుద్రకించు బృహిష్పతికిఁ దిగి మీనరూపముఁ
 నాదరబుద్ధిఁ దాల్చి మునిపత్తమనిఁగని రెల్లనికులఁ
 జే, దగుకీఠిఁదెచ్చి యల చేదములఁ పెనుఁగాచినట్టి ని
 స్పృధినముఁ భజింతు నిక నేటికిజాలము బోవు మాధవా ! 90
- ఉ. నురలును గాక్షునుల్ గలిసి సొంపుగ పొల్కుడలిగ్ భజించి మం
 దరగిరినిఁ మధింప నదితగుటఁ గాంచిప్రియంబుఁ గూర్చు బల్
 గరుణను బూని కూర్చుమయి క్రచ్చనఁదానిని శేవనైత్తజే
 యదంతగుహృష్టనాళిఁ గనుటన్నను పండుగనీకు మాధవా ! 91
- ఉ. కక్షవహించి మానులను గాఢియై బైట్టుచు నేర్పఁగాంచినఁ
 గుక్షిని చేసీకొంచు కడుక్కుగ్రుడునై చరియించు యాహార
 జ్యాత్నునిఁ బంపనెంచి కట్టిపె పెనుఁగూల్చునై తొలివాని, నీ
 పక్షమాఁ జేరువారికి నిల్చిగ నేమిట లోటు మాధవా ! 92

చ. అరిభటియించి పరిశమున కంతయుఁ జెడనుగూర్తువేల నిక
 గరుణను గాచువాఁడొక్కఁడు గల్గిన ; వాఁడెటనుండువాఁడొక్క
 సరగునఁ జూపుమఁచు పరుసంబులవాడు హిరణ్యకశ్యపుక
 సరహారిరూపునక దునిమి నాపట భక్తునిఁగావ మాధవా !

93

చ. బరినటు మట్టునెట్టుటకు వామనరూపముఁ దాల్చి యజ్ఞముక
 ధలుపు మహాస్థలంబునకు సర్వజనుల్ సత్తగంద నేగి యా
 పల బలిచక్రవర్తిఁగని వంద్యుడవై ముదమంది వేగ మూ
 డకుగుల భూమివేడవె యహ ! యలయింద్రునిఁ గావ మాధవా !

94

చ. ధరఁగల రాజులందఱిని దర్శమణంతుటకై గయంబునక
 బరశువు దాల్చి నీవుమనివంద్యుడనా జమదగ్ని కొడుకవై
 యిరువదియొక్కసార్లు జని యెల్లస్పృహంబుకొల్గివృషంచి, భూ
 సురులకు భ్రాతృతిదచ్చితి వసుంధర రాముపనంగ మాధవా !

95

చ. పరమదురాత్ముడైన దశవక్త్రుని పౌణిమముదీసి వానిసో
దరులకు నీతిసేర్పటకు ధారుణీ త్రిత్రయవంశమందు నె
ల్లరు నులియింపఁ బుట్టి మునిరాజుల కెంతయు మేలుఁగూర్చి, ము
క్కురులగు వారలకొదునిమి కావవె లూజగమెల్ల మాధవా ! 96

ఉ. కంసుడు పెట్టుపాటకు జగంబున నోర్వగలేక యెల్లవి
ద్వాంసులు మానులుకొ వెతలఁ బొపవెయంచు గడుకొ ధిజంప నా
కంసునిఁ జంప దేవకికి పౌజ్జాలు సంతసమందఁ బుట్టియుకొ
గంసునిఁజంపి భక్తులను గావవె బాధలఁదీర్చి మాధవా ! 97

ఉ. రాచకులంబునకొ బుధులు ప్రస్తుతేయగఁ బుట్టి యెప్పు డా
లోచనసేయుచుకొ బృధివిలోని విరాగమాఁబూని కష్టముల్
పైచి, యహింస ముఖ్యమని చక్కనినీతిని నేర్పినా వఱో
నీచకురత్య మీధరను నిల్వగ బుద్ధుడవౌచు మాధవా ! 98

ఉ. లోచనయట్లు వాగినీతిని లోరపుభక్తిని నూనపదైముల్
 నోచిననోమొ కాక నిటులుకా శతకంబును వాగ్గియుశక్తియుకా
 జూచినదేకదా కృపను తాపితి వంతియెంచులు నాకు, చే
 చూచను ద్రవ్యమిచ్చునును సత్కృపయుంచును యెప్పు మాధవా ! 99

ఉ. శ్రీకరసౌఖ్యసంపదల జెచ్చెరఁ గూర్చి సతంబు నీపయుకా
 బ్రాకటభక్తిఁ గర్తి భరిరా ! యని మెచ్చగ నెత్తికార్యముల్
 దేకువఁ జేయుశక్తిఁ దగునీతి నొసంగి కవిత్వమందు నా
 శ్రీకొఱకా గలుంగనలు లిత్వవై సర్వర ముండు మాధవా ! 100

గీ. కులము శ్రీవైష్ణవంబు నేగొల్పుదైవ
 మెన్న నాతఁడె గావ నాకున్నశక్తి
 వలన మాధవశతకంబు వాగినీశాడ
 వేరు సరసింహుడంగు పెద్ద లెఱుడు.

12962

